

УДК: 339.137.2

**ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ІНФРАСТРУКТУРНИХ
ОБ'ЄКТІВ¹****Степаненко В. О.***Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського (м. Кривий Ріг)*

Статтю присвячено дослідженню факторів які впливають на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів. Основні наукові результати дослідження одержано з використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: наукової дедукції та індукції, для розробки теоретичних підходів для обґрунтування сутності факторів, абстрактно-логістичного, для визначення факторів впливу на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів. На основі вітчизняних та зарубіжних публікацій визначено сутність поняття фактор та конкурентоутворюючі фактори, класифіковано фактори впливу на конкурентоспроможність за принципами, виявлено взаємозв'язок між статичних і динамічних чинників конкурентоспроможності транспортних об'єктів та виокремлено внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на конкурентоспроможність транспортної продукції. Результати роботи можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях і практичних розробках у сфері транспортної інфраструктури.

Ключові слова: конкурентоспроможність, зовнішні фактори, внутрішні фактори, фактори конкурентоспроможності, конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів

UDC: 339.137.2

**FACTORS AFFECTING THE COMPETITIVENESS OF
INFRASTRUCTURE OBJECTS****Syepanenko V.***Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky (Kryvyi Rih)*

The article observes the main factors affecting the competitiveness of infrastructural objects. The main results of the research are obtained applying the complex of such general scientific and special methods as scientific deduction and induction method in order to develop theoretical approaches to substantiate the essence of factors, and abstract logical method in order to determine the factors influencing the competitiveness of infrastructural objects. On the basis of the analysis of domestic and foreign publications the essence of the concept 'factor' and competitive factors are determined; the factors influencing the competitiveness on the principles are

© Степаненко В.О., 2017

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених при грантовій підтримці Держаного фонду фундаментальних досліджень за конкурсним проектом 20538

classified; interrelation between static and dynamic factors of the competitiveness of transport objects is revealed, and internal and external factors influencing the competitiveness of transport products are distinguished. The results of the study can be used in further researches and practical developments in the field of transport infrastructure.

Keywords: competitiveness, external factors, internal factors, factors of competitiveness, competitiveness of infrastructure objects

Актуальні проблеми. В умовах глобалізації національна економіка стає щодалі відкритішою. При взаємодії будь-яких галузей економіки із зовнішнім середовищем виникає деяка суперечність між необхідністю інтегруватися у міжнародну економіку, з одного боку, та забезпеченням ефективної внутрішньоекономічної інтеграції, захистом національних інтересів, з іншого. Отже, дослідження факторів впливу на формування конкурентоспроможності інфраструктурних об'єктів набуває все більшої актуальності.

Аналіз останніх наукових досліджень. Досліджування процесів управління конкурентоспроможністю займаються як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Дослідженню факторів конкурентоспроможності присвятили свої праці американські вчені такі як М. Портер [1] та І. Ансофф [2], серед вітчизняних дослідників можна відмітити С.М. Клименко, О.С. Дуброву, Д.О. Барабась, Т.В. Омеляненко, А.В.Вакуленко [3], І.З. Должанського, Т.О. Загорну [4]. Однак, в дослідженнях авторів хоча й простежується виявлення факторів впливу на конкурентоспроможність інфраструктури, але вони не конкретизують чіткий перелік цих факторів та їх взаємозалежність.

Метою статті є дослідження сутності поняття «фактор» та визначення основних факторів, що впливають на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб більш докладніше розглянути та класифікувати фактори, які впливають на забезпечення конкурентоспроможності об'єктів, визначимо, що означає термін «фактор». Р. Жовновач зазначає, що поняття «фактор» походить від лат. factor – той, що робить, той, що виготовляє – причина, що впливає на певний результат [5]. Д. Панасенко під факторами розуміє сукупність умов, завдяки яким здійснюється той або інший процес,

забезпечується той або інший результат. Наявність певних факторів забезпечує успіх, а їхня відсутність призводить до невдачі [6].

На думку Б. Райзберга та Р. Фатхутдінова фактори – це параметри, що визначають характер і результативність протікання економічних процесів, що зумовлюють кількість і якість економічного продукту, який виготовляється [7; 8].

Відносно конкурентоутворюючих факторів С. Бондаренко та В. Бокій засвідчують, що це рушійна сила, яка формує і визначає характер конкурентоспроможності [9]. Подібної ж думки й Д. Панасенко, який зазначає, що фактори відіграють роль рушійних сил процесу підвищення конкурентоспроможності. Без них неможливо вистояти в конкурентній боротьбі і висока конкурентоспроможність багатьох зразкових компаній пояснюється тим, що ними задіяні такі рушійні сили (фактори), як синергізм, порівняльна оцінка рівня, скорочення циклу створення нових товарів і послуг, інтелектуальний капітал тощо [6].

Аналіз економічної літератури з питання дефініції факторів, що впливають на забезпечення конкурентоспроможності об'єктів показав, що фактори конкурентоспроможності розглядають за наступними ознаками: об'єктом дослідження, природою виникнення, сферою дії, керованістю, рівнем спеціалізації та конкуренції. Класифікації факторів властиві вищезазначеним особливостям наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 – Класифікація факторів конкурентоспроможності за ознаками їх розподілу [10]

Автор	Класифікація факторів	Ознаки розподілу
А. Томпсон А. Стрікленд	Ключові фактори поділяють на такі, що: - залежать від технології; - належать до сфери виробництва; - стосуються реалізації продукції; - входять до сфери маркетингу; - відносяться до професійних навичок; - пов'язані з організаційними можливостями; - інші ключові фактори успіху.	Об'єкт дослідження
М. Портер Б. Скотт Дж. Лодж Дж. Бауер Дж. Зюсман Л. Тайсон	- основні та розвинуті; - загальні та спеціалізовані; - природні та штучно створені.	Природа виникнення

Продовження табл.1

Автор	Класифікація факторів	Ознаки розподілу
В. Марцин Е. Брулев	Зовнішні та внутрішні	Сфера дії
А. Костін О. Россіхіна	Контрольовані і неконтрольовані; керовані та некеровані	Керованість
О. Філатов	Інтегральні та специфічні	Рівень спеціалізації
Е. Смольянова В. Малицкая	Фактори: мего, макро, мікрорівня	Конкурентний рівень

Аналіз вище представлених суджень, щодо поняття «фактор», дозволяє зазначити, що фактор, а саме конкурентоутворюючий фактор – це рушійна сила отримана в процесі ефективного перебігу економічних процесів, що передбачає протистояння в конкурентній боротьбі.

Фактор конкурентоспроможності – це конкретна причина, наявність якої необхідна та достатньо для зміни одного або декількох критеріїв конкурентоспроможності. Необхідно постійно проводити аналіз причин зниження значення окремих критеріїв конкурентоспроможності об'єктів та встановлення (моніторинг) факторів, що підвищують конкурентоспроможність. В якості інструментарію варто застосовувати факторний аналіз, який є частиною загальної схеми оцінки конкурентоспроможності.

Набір факторів, що впливають на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів є суттєвими і своєрідними, та не існує єдиної методики збору даних щодо їх обробки та ідентифікації для ухвалення відповідних рішень. Разом з тим, ми пропонуємо розглянути так звані конкурентні переваги об'єктів, які забезпечують перевагу над іншими конкурентами (рис. 1).

Також, слід детально розглянути зовнішні та внутрішні фактори конкурентоспроможності та взаємозв'язок статичних і динамічних чинників конкурентної транспортної продукції.

До статичним (умовно) факторів належать: якість послуги, ціна послуги (величина тарифу), якість сервісу на конкретному ринку (якість транспортного обслуговування); витрати на експлуатацію в конкретних умовах (вартість додаткових послуг, що надаються вантажовласникам) (рис. 2).

*Рис. 1. Фактори впливу на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів
Джерело: [11]*

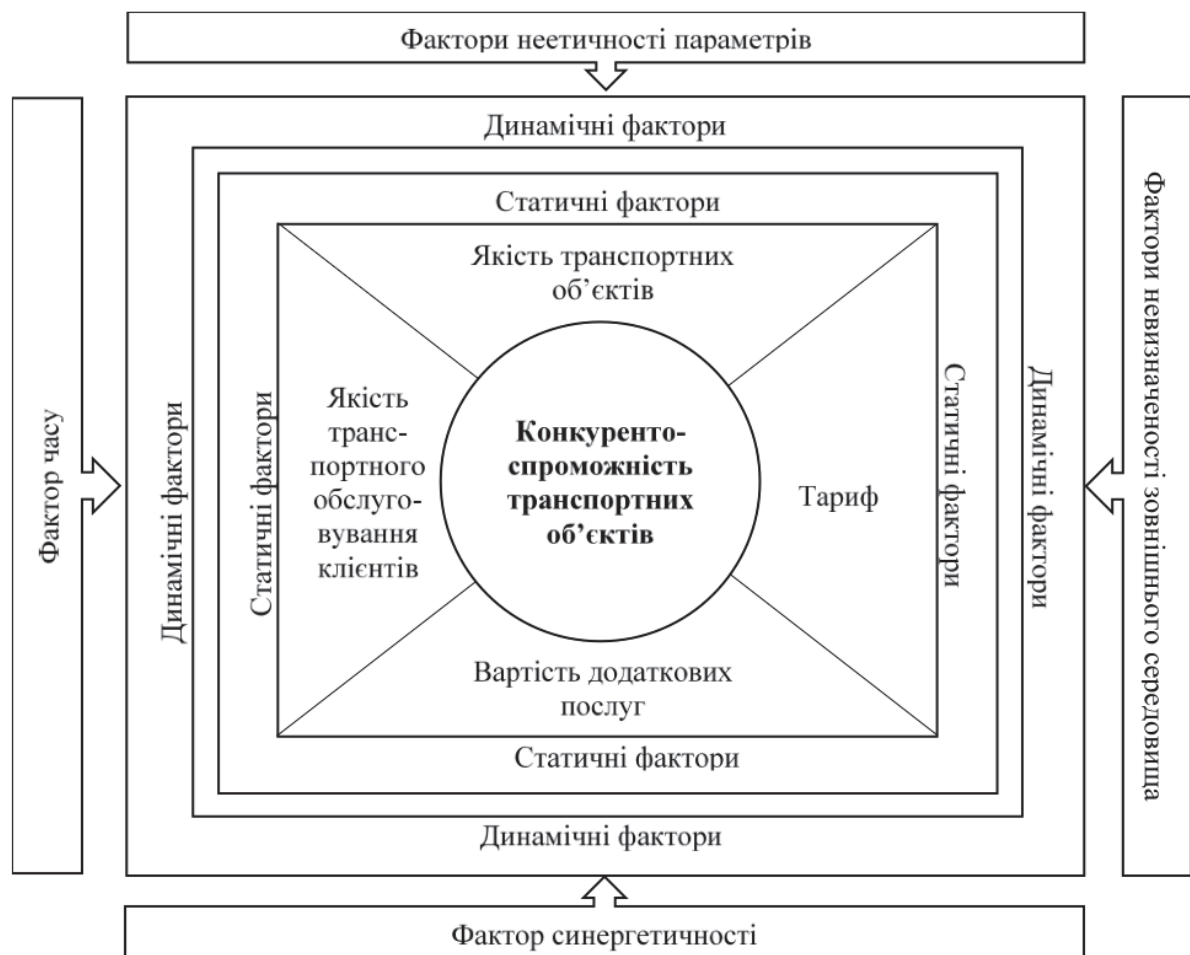
До динамічних факторів належать такі:

— фактори часу – скорочення тривалості життєвого циклу товару (термін доставки вантажів), випередження конкурентів у вирішенні будь-яких проблем тощо;

— фактори синергичності – рівень організованості робіт, рівень паралельності виконуваних робіт, пропорційність і збалансованість часткових процесів, їх ритмічність тощо;

— фактори невизначеності зовнішнього середовища організації – нестійкість політичних перетворень, невизначеність податкового середовища, нестійкість фінансового стану, напруженість в світі, ступінь зносу основних виробничих фондів в країні, криміногенність суспільства, низький рівень законодавчої бази економіки тощо;

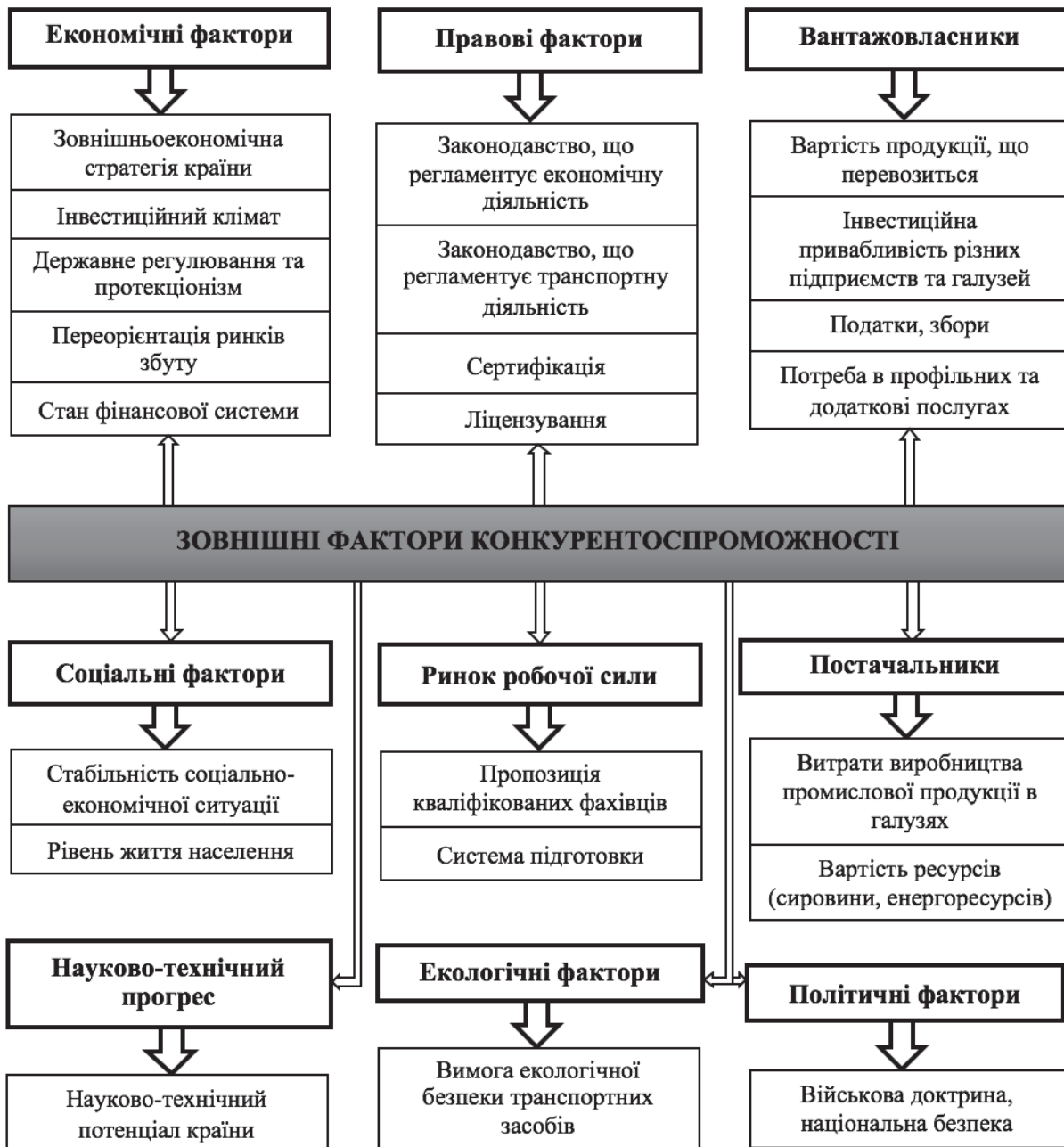
— фактори ризику неетичність бізнес-партнерів – порушення партнерами контрактів і договорів, непрофесіоналізму партнерів, промислове шпигунство тощо [12].

*Рис. 2. Взаємозв'язок статичних і динамічних чинників конкурентоспроможності транспортних об'єктів
Джерело: [12]*

Потрібно відмітити, що між внутрішніми та зовнішніми факторами, які впливають на конкурентоспроможність транспортної продукції

є взаємозалежними. У більшості випадків зовнішні фактори, обумовлюють внутрішні. В окремих випадках важко розмежувати взаємозв'язок між внутрішніми та зовнішніми факторами і екстрагувати вплив кожного з них. Однак, ендогенні фактори впливу визначають передусім конкурентоспроможність об'єкта, а екзогенні – його конкурентостійкість.

Рис. 3 Зовнішні фактори, що впливають на конкурентоспроможність транспортної продукції

Джерело: складено автором на основі [12]

Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на конкурентоспроможність інфраструктурних об'єктів дає можливість: знизити рівень невизначеності й ризику в процесі діяльності; підвищити якість стратегічного планування й прогнозування діяльності об'єкта; підвищити рівень конкурентоспроможності об'єкта; зберегти конкурентні позиції та збільшити частку ринку.

Рис. 4 Внутрішні чинники, що впливають на конкурентоспроможність транспортної продукції

Джерело: складено автором на основі [12]

Висновки. Таким чином, виділивши головні чинники, що впливають на забезпечення конкурентоспроможності Інфраструктурних об'єктів, можна сказати, що, незважаючи на важливість кожного фактору окремо, необхідною умовою є розгляд їх як комплексної сукупності, що впливає на забезпечення конкурентних переваг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Портер М. Конкуренция: пер. с англ. / М. Портер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление: пер. с англ. / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.

3. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С.М. Клименко, О.С. Дуброва, Д.О. Барабась, Т.В. Омеляненко, А.В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2006. – 527 с.
4. Должанський І.З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для вищ. навч. закладів / І.З. Должанський, Т.О. Загорна. – К.: Центр навч. літ., 2006. – 384 с.
5. Жовновач Р. І. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс] / Р. І. Жовновач — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/natural/npkntu_e/2010_18_1/stat.../50.pdf.
6. Панасенко Д. А. Системний підхід до показників конкурентоспроможності / Д.А. Панасенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008 – № 3(82) – С. 19–24.
7. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь [Текст] / Б. А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 479 с.
8. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации. [Учебник] / Р. А. Фатхутдинов – 2-е изд., испр. и доп. – М: Изд-во Эксмо, 2005. – 544 с.
9. Бондаренко С. Про механізм формування конкурентоспроможності продукції промислового підприємства / С. Бондаренко, В. Бокій // Економіка підприємств. – 2001 – № 9 – С. 58–59.
10. Россіхіна О. Є. Основні фактори конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] / О. Є. Россіхіна — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_2/files/EC210_39.pdf
11. Дикань В.Л., Зубенко В.О., Толстова А.В. Економічна діагностика: Конспект лекцій: У 5 ч. – Харків: УкрДАЗТ, 2010. - Ч.2 – 42 с.
12. Экономика железнодорожного транспорта: Учеб. для вузов ж.-д. транспорта / Н.П. Терёшина, В.Г. Галабурда, В.А. Токарев и др., Под ред. Н.П. Терёшиной, Б.М.Лопидуса – М.: УМЦ ЖДТ, 2008.